

УДК 633.12:631.527

**ОСОБЛИВОСТІ УСПАДКУВАННЯ ТРИВАЛОСТІ ПЕРІОДУ
ВЕГЕТАЦІЇ ГРЕЧКИ ПОСІВНОЇ (*FAGOPYRUM ESCULENTUM*
MOENCH)**

Зайка Є.В., Каражбей П.П.

Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН»

Тривалість періоду вегетації (ТПВ) – важлива господарськи цінна ознака, що має вплив на пристосованість до ґрунтово-кліматичних умов, визначає напрям використання сорту і опосередковано впливає на продуктивність. Завданням дослідження було встановлення закономірностей успадкування тривалості вегетаційного періоду гібридами гречки F_1 з метою створення нового вихідного матеріалу для селекції скоростиглих сортів нового покоління.

Дослідження проводилися в умовах смт Чабани, що знаходиться у Києво-Святошинському районі Київської області у зоні Лісостепу. Вихідним матеріалом були 6 зразків отриманих із колекції ВІР та Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН, що різнилися між собою за тривалістю періоду вегетації та іншими контрастними ознаками: №134 – Крупноплідна, К4242 – Каймиста, К4178 – Одностебла, К4329 – Високоросла, К4311 – Низькоросла, К4202 – Безкрила. Від діалельних схрещувань отримано 30 гібридів F_1 , що досліджувалися за ступенем фенотипового домінування та рівнем гетерозису за ознакою ТВП.

Виявлено, що середня ознака ТВП у гібридів F_1 , значним чином зумовлена материнським компонентом. Так у 5-ти гібридів F_1 , де як материнський компонент був ранньостиглий зразок К4311 (70 діб), середнє значення ТВП складало 80 днів; у гібридів від материнської форми К4178 (86 діб) – цей показник був 89 діб; у гібридів, де за материнську форму використаний пізньостиглий зразок К4242 (109 днів) – цей показник становив 105,4 добам; у гібридів від материнської форми К4202 (95 діб) – цей показник складав 94 діб; а у форми К4329 (90 діб) і №134 (98 діб) – він складав 93 і 95 діб відповідно, найбільш тривалий період вегетації (105 діб) виявлений у гібридів F_1 , де як материнський компонент використовували зразок К4242. Вплив батьківської форми на ТПВ як компонента при запиленні також був значним, але меншим, ніж материнський. При порівнянні ТПВ гібридів F_1 з середнім показником відповідних батьківських компонентів в усіх комбінаціях схрещувань виявлено проміжний характер успадкування з різноманітним ступенем спрямованості у бік більш скоростиглої батьківської форми у залежності від їх ранньостиглості та комбінаційної здатності. Крім того, не встановлено статистично достовірних відхилень за ТПВ від батьківських компонентів, що свідчить про відсутність ефекту гетерозису за цією ознакою. Це вказує на те, що ТВП контролюється як генами, що мають адитивний характер взаємодії, так і генами неалельної взаємодії і цитоплазматичними факторами.